

LBRIS

We know

Emilian M. Dobrescu

Edith Mihaela Dobrescu

Testamente celebre

Ediție revizuită și adăugită

EDITURA SITECH

Craiova, 2024

–Considerații generale și particulare despre testamente. O cronologie a celor mai importante testamente	7
–Epitafuri și stele funerare.....	76
–Testamentul - prevederi ale Codului Civil	88
–1504, Testamentul lui Ștefan cel Mare	94
–1606, Testamentul Maicii Teofana, mama lui Mihai Viteazul....	99
–1725, Testamentul Țarului Petru cel Mare	101
–1798, Testamentul lui Ignác Batthyány	107
–1835, Testamentul Bănesei Safta Brâncoveanu.....	111
–1869, Testamentul lui Emanuil Gojdu.....	117
–1876, Testamentul lui Ion Otteteleșanu	144
–1899, Testamentul Regelui Carol I - însoțit de Codicil -....	147
–1914, Testamentul lui Jacques M. Elias	154
–1925, Testamentul Regelui Ferdinand I - unele aprecieri -...	163
–1933, Testamentul Reginei Maria	165
–1948, Testamentul Grupului Carpatin Făgărășan	170
–2002, Testamentul lui Michael Jackson	175
–2006, Testamentul scrisoare al lui Saddam Hussein	181
–2006, Testamentul lui Zoe Dumitrescu Bușulenga	188
–2011, Testamentul lui Muammar Gaddafi.....	192
–Bibliografie selectivă.....	197

CONSIDERAȚII GENERALE ȘI PARTICULARE DESPRE TESTAMENTE. O CRONOLOGIE A CELOR MAI IMPORTANTE TESTAMENTE

Conform dicționarilor consacrate, *testamentul* este "un act juridic, ce cuprinde dorințele cuiva după moarte"¹; etimologic, termenul vine de la latinescul *testamentum*. Altfel spus, *testamentul* este un "act juridic unilateral, revocabil cât timp testatorul este în viață, prin care cineva își exprimă dorințele ce urmează a-i fi îndeplinite după moarte, mai cu seamă în legătură cu transmiterea averii sale"².

Act personal și solemn, *testamentul* este un document legal care îți permite să stabilești încă din timpul vieții cui îi vor reveni bunurile tale după ce vei deceda. Pentru a putea fi întocmit un *testament*, trebuie îndeplinite anumite condiții: testatorul (cel care decide cui lasă bunurile sale) să fie în deplinătatea facultăților mintale; testatorul poate lăsa averea rudelor sale, dar și persoanelor străine de familie; cei care nu au împlinit 18 ani nu pot beneficia de uzufructul unui testament; dacă beneficiarul moare înaintea testatorului, testamentul întocmit nu are valoare legală; nu poate fi moștenitoare persoana care a comis în mod intenționat o infracțiune sau o faptă imorală, împotriva ultimei voințe, exprimată în testament a testatorului, dacă aceste circumstanțe sunt constatate de instanța de judecată; beneficiarul intră în posesia moștenirii doar după decesul testatorului.

Cel care face *testamentul* poate opta pentru a lăsa moștenire anumite bunuri (titlu particular), o parte din bunurile sale (titlu universal), sau toate bunurile sale (legatul universal).

---

¹ Al. Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, Universidad de La Laguna, Tenerife, 1958-1966, p. 783

² Cf. *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura științifică, 1975, p. 952

Când se întocmește un testament sunt necesare: actul de identitate al testatorului (persoana care lasă bunurile); actul de identitate al legatarului (persoana care lasă bunurile); actele de proprietate asupra bunurilor mobile și imobile ce sunt lăsate prin testament. Se pot întocmi două feluri de testament: olograf - scris de mâna testatorului și autentic - realizat de către notarul public, cel care analizează clauzele testamentului pentru ca acestea să nu contravină legii și bunelor moravuri.

„Testamentul încheiat în România este valabil oricând, condiția fiind să nu fie atacat în instanță. Același testament nu este valabil în afara țării, pentru că fiecare țară are legile ei” (avocat Cristian Sârbu).

Testamentul constituie o practică consacrată de principiul libertății testamentare; altfel spus, orice persoană este capabilă să lase sau nu un testament și să dispună pe această cale de patrimoniul său în caz de moarte. Motivația întocmirii testamentului este precisă, determinată de la caz la caz, de bătrânețe, boală, lipsa copiilor, recăsătorie, evitarea neînțelegerilor între moștenitori.

Formal, părțile unui testament sunt următoarele: 1. prologul: se identifică testatorul după nume și prenume, domiciliu, status marital, religie; 2. apelul la Dumnezeu, în funcție de religia căreia îi aparține testatorul; 3. stabilirea moștenitorilor și a averii pe care o primesc; 4. numele martorilor, locul și data întocmirii. Un mijloc suplimentar de protecție a drepturilor testamentare stabilite îl reprezintă blestemul sau afurisenia testatorului, de regulă.

Potrivit unui sondaj din 2018 realizat de Institutul Allensbach pentru Demoscopie în numele Deutsche Bank, doar 39% dintre toți potențialii testatori scriu un testament...

Prezența testamentului în Istorie

Primele testamente din Istorie

Faraonii Egiptului care au domnit acum 5.000 de ani, au dorit să fie înmormântați la Templul Abydos, cunoscut pe atunci și sub numele de Terasa Marelui Zeu. Vechii egipteni

credeau că zeul lumii subpământene, Osiris, era îngropat acolo. Potrivit legendei, Osiris a fost ucis de fratele său Seti. Îndurerată, soția sa Isis i-a adunat rămășițele trupești și l-a readus la viață. Egiptenii organizau la Abydos (Egipt), în cinstea lui Osiris, procesiuni anuale atât de populare, încât populația avută își construia capele funerare de-a lungul traseului procesiunii, pentru a putea participa la acest eveniment și dincolo de moarte. Templul lui Osiris din Abydos conține dovezi decisive ale tehnologiei antice avansate. Simbolurile par să includă reprezentări ale unui elicopter, unui avion cu reacție și unei farfurii zburătoare. Simbolurile sunt conținute într-un fel de inscripție, parte dintr-un testament al lui Seti I, care a fost adaptat pentru Ramses al II-lea. Modificarea sau ștergerea parțială a inscripțiilor era un lucru comun în istoria antică a Egiptului, iar în acest caz a avut câteva rezultate cu aspect straniu. Nu există însă nici un fel de exemplu similar în miile de hieroglife descoperite în alte locuri și nici o mențiune a vreunei mașini zburătoare în orice altă parte a literaturii egiptene.

Înainte de a muri, Alexandru cel Mare (356 î.Hr.-352 î.Hr.) și-a chemat generalii cărora le-a spus ultimele sale trei dorințe testamentare: 1. Sicriul să fie dus pe umerii celor mai buni medici ai vremii; 2. Comorile dobândite (argint, aur, pietre prețioase), să fie risipite pe tot drumul până la mormânt; 3. Mâinile sale să atârne în afara sicriului, să poată fi văzute de toți. Unul dintre generalii săi, surprins de aceste dorințe neobișnuite, l-a întrebat care sunt motivele acestor dorințe. Alexandru a explicat: 1. Vreau ca medicii cei mai eminenți ai vremii să-mi ducă sicriul pentru ca în felul acesta să arate tuturor cât de neputincioși sunt în fața morții; 2. Vreau ca pământul să fie acoperit de comorile mele pentru ca toată lumea să poată vedea că toate comorile ce le câștigăm aici pe Pământ, aici rămân; 3. Vreau ca mâinile mele să atârne în aer goale, pentru a permite oamenilor să vadă că vom pleca cu mâinile goale, așa cum am venit, atunci când se termină tezaurul cel mai de preț -

Timpul. Timpul este viața noastră. Cel mai bun cadou pe care îl poți da cuiva este timpul tău. Și tu, prietene, dacă ai intuiție, vei înțelege de ce ai primit acest tezaur.

Printre primele testamente menționate în Istorie se află și testamentul lui Marc Antoniu, în care deși soția sa Octavia nu figura, nici Cleopatra, regina Egiptului, nu era menționată. După moartea lui Antoniu, orașul Alexandria din Egipt a fost cucerit de romani, care au înconjurat mausoleul Cleopatrei. După ce a aflat că va fi trimisă în lanțuri la Roma, ca trofeu al lui Octavian, Cleopatra și-a pregătit o moarte demnă de o regină, luând mese fastuoase și îmbrăcând cele mai bune haine pe care le avea. Lui Octavian i-a trimis un testament conform căruia dorea să fie înmormântată alături de iubitul ei, Marc Antoniu, și îl lăsa la conducerea Egiptului pe fiul ei Cezarion, drept Ptolemeu al XV-lea. Neacceptând să ajungă sub dominația lui Octavian, Cleopatra s-a sinucis pe 12 august anul 30 î.Hr., mușcată de o viperă, care fusese pregătită de aceasta într-un coș cu smochine. Trupul Cleopatrei a fost îngropat alături de Marc Antoniu, pe țărmul Mării Mediterane. Cleopatra a fost ultimul faraon al Egiptului, iar după moartea sa Egiptul a devenit provincie romană. Pentru că fiul ei era o amenințare directă pentru Octavian, acesta a fost strangulat, iar ceilalți copii ai Cleopatrei au fost trimiși în grija Octaviei, sora lui Octavian la Roma.

1319. Testamentul fiicei lui Marco Polo

Cercetătorii de la Arhiva de Stat din Veneția au descoperit că exploratorul Marco Polo a avut o fiică necunoscută până acum, iar numele acesteia era Agnese. Singurul document care atestă existența sa este chiar testamentul ei. Documentul datat 7 iulie 1319 îi numește drept „fideicommissarii” (executori – n.n.) pe soțul său Nicoletto Calbo, tatăl său Marco Polo și o altă rudă, Stefano Polo. „Testamentul lui Agnese conturează un portret intim și tandru al vieții de familie: aceasta scrie despre soțul său Nicolò, cunoscut drept Nicoletto, precum și des-

pre copiii săi Papon și Franceschino. Diminutivele folosite pentru a face referire la copii arată că această tânără mama dorea să lase ceva în urmă pentru soț și copii, dar și pentru tutorele copiilor, Raffaele da Cremona, pentru nașa lor, Benvenuta, precum și pentru servitoarea Reni”, a explicat cercetătorul Marcello Bolognari de la Universitatea Ca’Foscari din Veneția (Italia).

Înainte de această descoperire, istoricii credeau că Marco Polo a avut trei fiice, Fantina, Bellela și Moreta, împreună cu soția sa, Donata Badoer. Data nașterii lui Agnese precede mariajul celor doi, în 1300. Marco Polo s-a întors în Veneția după voiajul său în 1295, a fost trimis după gratii în 1298 după o bătălie pe mare între Veneția și Genova, iar apoi a fost eliberat din închisoarea genoveză în 1299: acesta ar putea fi anul de naștere al lui Agnese. Se știe că Marco Polo a fost căsătorit doar o singură dată, iar asta ar explica de ce aflăm despre existența lui Agnese abia 700 de ani mai târziu. Aceasta nu înseamnă neapărat că Agnese a fost un copil nelegitim. Testamentul său nu face referire la mama sa, astfel că este posibil ca aceasta să fi murit atunci când Agnese era încă un bebeluș.

Dacă Marco Polo a fost căsătorit cu mama lui Agnese, însă, nu există documente în aceste sens, nici dovezi că aventurierul și-ar fi crescut prima fiică alături de o mamă vitregă. Mai știm din testamentul lui Agnese că a locuit în același cartier ca tatăl ei și restul familiei extinse. Marco Polo a murit la mai puțin de patru ani după ce Agnese și-a scris testamentul. Exploratorul a scris un testament pe patul de moarte prin care le-a desemnat pe soția și cele trei fiice drept co-executori. Agnese nu a fost inclusă: din nou, aceasta nu înseamnă un statut secundar, având în vedere că Agnese era îndeajuns de bolnavă încât să-și scrie propriul testament în 1319. Există posibilitatea ca aceasta să fi murit înainte ca tatăl său să fie răpus de boală.

1403. Schitul din testament

Schitul Santa Margarida de Sacot (aflat în Spania) a fost menționat pentru prima dată în 1403, când parohul Bernat

de Ța Terrada l-a inclus în testamentul său. Schitul este situat în craterul unui vulcan vechi, departe de tumultul civilizației. Cei care nu pot sau nu vor să parcurgă pe jos drumul până la schit îl pot admira de sus, în timpul unei excursii cu balonul. Construcția inițială era o structură de piatră în stil romanic, cu o singură navă și o turlă cu clopot. Însă aceasta a fost distrusă de un cutremur puternic, survenit în 1427 sau 1428, și a fost reconstruită în 1865.

Vulcanul, care face parte din zona vulcanică La Garrotxa, a erupt pentru ultima oară acum aproximativ 10.000 de ani; zona La Garrotxa este situată la 90 km de Barcelona și este format din 40 de conuri vulcanice.

Marti Collelldevall, consilier pe probleme de cultură și membru al comitetului responsabil cu întreținerea capelei schitului, spune că schitul stă mai mult nefolosit: singura perioadă a anului când oamenii vin aici în număr mare este sărbătoarea anuală Alpec. atunci, se ține o slujbă religioasă, iar apoi pelerinii sunt invitați la masă și la concerte de muzică live. Evenimentul coincide cu sărbătorirea Sfintei Margareta din Antiohia, care are loc în fiecare an, pe 20 iulie. Cu ocazia festivităților, sute de credincioși urcă versantul vulcanului înalt de 682 m, pentru a ajunge la schit. Dar, pregătirea capelei pentru Alpec a devenit un coșmar logistic, voluntarii fiind nevoiți să folosească vehicule 4×4 pentru a transporta generatoare electrice și alte echipamente în interiorul craterului; de aceea, începând cu 2016, festivitățile nu mai au loc.

Marti Collelldevall spune că nimeni nu știe precis de ce a fost ales acest loc. Totuși, cercetătorul Joseph Maria Mallarach crede că motivul ar putea avea de-a face cu Sfânta Margareta din Antiohia : „Mallarach a descoperit o legătură între vulcanii stinși de aici și simbolistica creștină a focului, care are două semnificații opuse. Pe de o parte, focul reprezintă iadul și maleficul, dar are și o semnificație sacră. Potrivit tradiției creștine, Sfânta Margareta din Antiohia a învins un dragon, așa că

se crede că această capelă a fost construită în vulcan pentru a apăra de foc locuitorii din zonă”, afirmă Collelldevall.

1566. Testamentul lui Nostradamus și alte testamente...

În 1564, Nostradamus a atins culmea celebrității sale și în iunie 1566, pe când revenea de la Ambasada din Arles, a fost cuprins de o gută severă. Știa că sfârșitul său era aproape și a stabilit un ultim testament; patul său a fost transportat, conform instrucțiunilor sale, în camera pe care o prefera - biroul aflat la etajul casei sale. La 1 iulie, a primit ultimele sacramente.

În ultima noapte, a cerut să fie lăsat singur. Ajutorul și prietenul său, Chavigny, l-a întrebat dacă se va trezi a doua zi. Profetul i-a răspuns: “Nu mă vei mai găsi viu în zori”. A doua zi, l-au găsit într-adevăr mort, așa cum a prezis. A fost depus în poziție verticală – mai bine zis, îngropat - într-un zid al bisericii Cordeliers din Salon-de-Provence, așa cum a menționat în ultimele sale dorințe, “pentru ca nici un laș imbecil să nu-mi profaneze mormântul”.

Folosirea instituției juridice a testamentului, ca modalitate de transmitere a averii unui defunct, este de dată destul de recentă. Cercetările și studiile în acest sens lipsesc foarte mult sau nu le cunoaștem noi. Operele literare (cum este *Apus de soare* de Barbu Ștefănescu Delavrancea – care amintește de testamentul liric, imaginat de juristul Delavrancea, al lui Ștefan cel Mare: *Moldova n-a fost a mea, nu este a voastră, ci a urmașilor urmașilor voștri în veacul vecilor...*) sau însemnările epocii (cum ar fi testamentul lingvistic al lui Ienăchiță Văcărescu: *Urmașilor mei Văcărești, las vouă moștenire, creșterea limbii românești și-a patriei cinstire!*) ne aduc mărturie cât de importantă a fost problema instituției testamentului în conștiința publică a vremii.

Mirabeau spunea în ”Discursul asupra legii succesiunilor” că ”dreptul omului în materie de proprietate nu se poate extinde dincolo de existența sa”, iar Robespierre repeta de la tribuna Convenției că ”omul nu poate dispune de pământul pe care l-a